

Musslor

sjöar och vattendrags miljöarkiv

I Sverige finns åtta större musselararter som lever i sötvatten. Ofta används samlingsnamnet stormusslor. Den vanligaste arten: allmän dammussla, kan finnas i stort antal i sjöar och vattendrag. Flodpärlmusslan är knuten till strömmande vatten och har fiskats hårt i jakten på värdefulla pärlor. Fisket tog hårt på beståndet. Även försurning och övergödning har inneburit att arten minskat. Många bestånd innehåller idag endast äldre musslor. Den större dammusslan, som är relativt ovanlig, kan bli över 20 centimeter stor. Målar-musslan består av tre arter: spetsig, äkta och tjockskalig. Den tjockskaliga målar-musslan är klassad som starkt hotad och finns numera främst i ett få antal vattensystem i Skåne, Småland, Östergötland och Södermanland. Flera arter av stormusslorna är idag rödlistade och fridlysta.

Får lift av fiskar

Mussellarverna har ett parasitiskt stadium då de fäster på fiskars gälar varefter de vid cirka en millimeters storlek ram-lar av och placerar sig på botten. Olika musselararter nyttjar olika värd-fiskar. Flodpärlmusslan använder strikt laxfisk som värd, därmed är de helt beroende av att öring eller lax finns i vattendraget. Att lifta på fiskar är en smart strategi då det innebär att musslorna kan sprida sig både upp- och nedströms i vattensystemet. Musslor blir gamla. En flodpärlmussla i Norrbotten blev 280 år! Musslor kan därför användas för att studera hur miljön varit lång tid tillbaka, de är vattnets miljöarkiv.

Fiskbeståndet är viktigt för musslorna. God fiske- och vattenvård gynnar även musslorna. Öringunge från en liten småländsk bäck.

Vandringshinder är ett problem

Musslor är utsatta. De kan inte fly undan om de utsätts för påverkan. Rensningar av vegetation i vatten bör anpassas där musslor förekommer. Eftersom musslorna är beroende av god vattenkvalitet och friska fiskbestånd är det viktigt att kalkning, begränsning av näringsämnen och uppföljning sker på ett bra sätt. Vandringshinder i form av dammar och felplacerade vägtrummor kan göra att värdfiskarna minskar och därmed försvårar musslornas spridning. Fria vandringsvägar gynnar alltifrån småkryp till fiskar och musslor. Idag finns lösningar kring att åtgärda vandringshinder!

Äkta målar-musslor från en källsjö i Emåns vattensystem. Rödlistad och relativt ovanlig art.

Vi jobbar även med musslor

Under året genomförs inventeringar av stormusslor i Kronobergs län. Vid musselinventeringar kan flera metoder användas. En av de bästa metoderna är att snorkla och söka av botten efter musslor. Att vattnet är biotopkarterat och fiskbeståndet undersökt är värdefulla underlag när man startar musselinventeringar. Genom att undersöka både fisk- och musselbestånd tar man ett bra helhetsgrepp om vattenresursens biologi.

Inventering av musslor är värdefullt att utföra i alla typer av vatten. Bilden visar ett vattendrag som inventeras kring musslor och som omges av jordbruksmark och beteshagar.

Kan du göra något?

Var rädd om musslorna. De renar vattnet och visar att vattenkvaliteten är god. De indikerar också att det kan finnas andra värden i vattnet och att förhållandena är stabila. Musslor gynnas av god vattenvård; fria vandringsvägar, anläggande av våtmarker, gynnande av fiskbestånd och en anpassad vattenreglering. Om ni ska rensa vattensträckor, undersök innan om det finns musslor! Musslor kan finnas i många typer av vatten och på olika bottenar och djup. Det kan vara svårt att artbestämma musslor då de kan ha olika form och karaktär i olika vatten. Musslornas förekomst i olika vatten är överlag dåligt kartlagt och mer kunskap behövs.

Känner du till var det finns eller har funnits musslor? Skicka ett mejl så kan vi titta vidare på vattnet. Personer som skickar in tips kommer att delta i utlottningen av en bok samt omnämnas. Insamlingen pågår under 2014 och 2015. Musseltips skickas till:

carl-johan.mansson@hushallningssallskapet.se

TEXT & FOTO: CARL-JOHAN MÅNSSON • Fiskerikonstulent
Hushållningssällskapet Kalmar